Erik Wästberg som Polonius

På sin Kring-spalt i onsdagens nummer av Svenska Dagbladet utfärdade Erik Wästberg en konservativ programförklaring som är värd att citera. "Det finns", skrev han, "vissa attityder, som gör ett obeskrivligt komiskt intryck, och situationen är, också uttryttad för det ändamålet alltifrån den klassiska litteraturen till Disneys djurfilmer: det är när man ger sig på det som är hopplöst att ändra, det oomkullrunkeliga."

Det som är hopplöst att ändra! Dit hör till att börja med den mänskliga dumheten! Alltså intet ont om den i detta sammanhang. Tabubelagda blir givetvis också servilitet, bigotteri och fariseism! Svårare blir det förstås då det gäller samhälleliga förhållanden och institutioner. Här får man fråga sig fram. Är Ers Majestät, Ers Excellens, Ers Högvördighet oomkullrunkelig? Jaså! Hädanefter tiger jag som muren.

Disneys djurfilmer har jag beklagligtvis inte sett, men en del klassisk litteratur har jag läst. Större delen av den ter sig djupt komisk. Hade Voltaire vetat att kyrkan var oomkullrunkelig hade han naturligtvis aldrig utsatt sig för risken att angripa den. Vad yrade Kelligren om borddans! Den florerar ju alltjämt. Strindberg hyllade om kungen, altaret och Svenska akademin, vilka frodas i denna dag. Nu står han där med skammen.

"Giv dina tankar ingen tunga", säger den statskloke Polonius i "Hamlet". Det synes mig vara en lycklig förkortning av den Wästbergska förkunnelsen, ty vad vet vi till sist om vad som är och inte är hopplöst att ändra? Rätt som det är står vi där ensamma med skadeglatt grinande ansikten runt omkring, medan alla goda medborgare, allvarligt och gravitetiskt som på en begravning, lyfter hatten för — Svenska Dagbladet.

OLOF LAGERCRANTZ

Kyrkor och raser i Sydafrika

Anglikanen fader Trevor Huddleston besöker svarta skyddslingar.

SYDAFRIKA kallas kristet. Det är befogat från kvantitativ synpunkt: det övervädigande flertalet vita och färgade och en majoritet av de svarta tillhör kristna samfund. Det är också befogat med tanke på den inom den vita härskarklassen rådande ideologin. Man talar ständigt om den kristna civilisationen i Sydafrika; på ett sätt som hos oss är okänt återspeglar statsministern Gud, Bibeln och Kristi lära. Men detta slags enighet hindrar inte motsättningar och konflikter. Gud är garant för apartheid, och man hänvisar till hans ord i kampen mot apartheid; varje mening i rasfrågan stöds med bibelcitat och bibeltolkningar. På ett sätt som knappast har motstycke i modern politik är debatten kring de centrala problemen präglad av religiösa meningsbrytningar.

Den reformerta, kalvinistiska kyrkan — jag begagnar detta uttryck, ehuru det finns tre skilda samfund — samlar en knapp majoritet av den vita och ungefär 40 procent av den färgade befolkningen; men denna kyrka har varit relativt litet inriktad på missionsverksamhet bland de svarta och hyser under 10 procent av de infödda kristna. Den anglikanska kyrkan har blott en tredjedel av den reformertas medlemsantal bland de vita, men dubbelt så många svarta medlemmar. De övriga kyrkorna är väsentligen missionskyrkor, med sina anhängare främst bland de svarta; ofta är det samfund i Europa och USA som bekostat och organiserat missionsarbetet. Methodistkyrkan, med 7—8 procent bland de vita, har en tredjedel av de svarta kristna utslutna. Den mest utpräglade missionskyrkan är den lutherska, med omkring 20 gånger flera svarta än vita. Här nedan ängas de viktigaste kyrkornas medlemsantal (i tusenden) år 1946, det senaste år då siffror varit mig tillgängliga. Det bör tilläggas att den svenska kyrkans mission samlat omkring 21.000 svarta, enligt Missionsstyrelsens årsbok för år 1953.

De äristna kyrkorna i Sydafrika

	Vita	Infödda	Färgade	Totalt
Reformerta	1.278.000	207.000	292.000	1.837.000
Anglikanska	375.000	553.000	186.000	1.114.000
Metodistiska	181.000	1.008.000	90.000	1.279.000
Katolska	118.000	373.000	56.000	547.000
Presbyterianska	95.000	164.000	5.000	264.000
Baptistiska	24.000	71.000	5.000	100.000
Lutherska	23.000	394.000	48.000	465.000
Kongregationalistiska	13.000	113.000	100.000	220.000

Den reformerta kyrkan, som omfattar det stora flertalet boer, har av gammalt stött det vita väldet och segregationen. Här är det självfallet med segregation även inom kyrkolivet; det kan ej komma i fråga att vita och svarta bevistar gudstjänst i samma lokaler eller att svarta predikanter framträder inför vita åhörare. Flera av nationalismens ledare och inspiratörer är präster; Malan var präst innan han blev politiker, och professor Gerdener, Sabras chef, är den reformerta kyrkans mest auktoritative teolog. Gång efter annan har kyrkan i utlandet betonat sin avslutning till regeringspolitiken. "De grundläggande principerna om separat utveckling (ord som den reformerta kyrkan begagnar i stället för apartheid) kan härledas ur Guds ord", heter det i en resolution år 1950. Hela segregationspolitiken motiveras med hänvisningar till bibeltexter och teologiska utläggningar.

Här det går till kan exemplifieras med det anförande som C. B. Brink, verkställande i de reformerta kyrkosamfundens gemenskapsråd, höll vid den kyrkliga konferensen i Pretoria i november förra året. Han erinrade först om Guds ord i Första Moseboken: "Varen fruktsamma och fyllen Eder och uppfyllen jorden." För att uppfylla jorden måste, fastslog han, människorna bege sig åt olika håll. "Detta innebär att de måste splittras i särskilda grupper eller stammar... från begynnelsen var det Guds avsikt att mänskligheten skulle leva i skilda nationer och folk." Då människorna sökte trotsa Guds vilja genom att bygga Babels torn uttalade Gud sina avsikter ännu tydligare: "Låt oss stiga ned dit och förbistra deras tungomål, så att den ene icke förstår den andres tungomål." I det följande uppräknade Brink bibelställen där det talas om skilda folk och språk; i Uppenbarelseboken nämna exempelvis "en stor skara, som ingen kunde räkna, av alla folkslag och stammar och folk och tungomål". "Försök att genomföra enhet och jämlikhet", blev Brinks slutsats, "är att återuppliva den babyloniska andan..., ett nytt försök att bygga Babels

Den katolske ärkebiskopen i Durban, D. Hurley (till vänster på bilden), är katolska kyrkans yngste ärkebiskop.

torn." Följden av sådana försök blir "villfarir" enligt Uppenbarelseboken. Åtskillnad mellan vita och svarta "vilar alltså på fast bibliskt grund", bortsett härifrån måste "de kristna kyrkorna akta sig för att (genom gemenskap med de svarta) berova Afrikas infödingar privilegiet att lämna sitt eget bidrag till utvecklingen av de kristna samningarna". Slutligen gick Brink in på bibelställen som tycks tala för enhet och jämlikhet (t. ex. Paulus ord "här är icke jude eller grek, här är icke träl eller fri" etc.). Brink fann att det i alla dessa fall var fråga om enhet och jämlikhet i rent andlig mening ("andens enhet i Kristus") och att man grovt vantolkade de heliga orden genom att vilja tillämpa dem på det yttre livet.

Det har länge funnits en liten minoritet bland de reformerta prästerna som ställt sig tveksam eller avvisande till dessa tolkningar. Professor Ben Marais märkerade förra året en skrmening i boken "Colour, Unsolved Problem of the West"; han refererade amerikanska undersökningar som undergräver förestållningen om de vites överlägsenhet, tog avstånd från tanken att Bibeln föreskriver segregation och uttalade sig i vissmån gunaka vaga formuleringar för en liberalisering av raspolitiken. Marais och en annan reformert teolog, dr Kest, upprädde på den nyss nämnda kyrkokonferensen enligt dessa linjer. Det finna emellertid intet tvivel om att den reformerta kyrkan i det hela håller fast vid sin traditionella ståndpunkt. En kommitté har nyligen tillsatts för att definitivt fastställa Bibelns hållning till rasfrågan; professor Gerdener förklarade mig att en övervädigande majoritet skall fastslå att Gud föreskriver apartheid och alltså står på klar nationalistisk grund.

Samtliga övriga kyrkor av någon betydelse kan mer eller mindre energiskt sägas vara motståndare till regeringens raspolitik och till den reformerta kyrkans bibeltolkning. En rad auktoritativa uttalanden har nyligen samlats i en broschyr ("The Churches' Judgment on "Apartheid"") som visar en betydande samstämmighet. Kongregationalisterna: "Det är vår uppriktiga övertygelse att regeringens apartheidpolitik inte har någon sanktion i Nya testamentet och att den i själva verket står i direkt motsättning till Jesu lära." Methodisterna: "Ingen medlem av någon ras skall berövas politiska rättigheter eller privilegier blott på grund av sin ras." Anglikanerna: "Vi, kyrkans biskopar i Sydafrika, bedja er att omprö va era åsikter i rasfrågan och att med all kraft hålla på den kristna läran om Guds faderskap och människornas brödraskap i alla dess konsekvenser"; man fördömde i samma uttalande minskningen av de svartas och de färgades politiska rättigheter. Den katolska hierarkin antog i juni 1952 en liberal resolution, där det bland annat heter: "Diskriminering grundad uteslutande på hudfärg är en kränkning av icke-européernas rätt till mänsklig värdighet. Rättvisan fordrar att icke-européerna tillåts att successivt nå full delaktighet i landets politiska, ekonomiska och kulturella liv." Den lutherska riktningen har inte framfört någon gemensam ståndpunkt, och särskilt bland de tysk-lutherska grupperna lär det finnas "sympati för regeringspolitiken. Den svenska kyrkans representanter intar en allmänt liberal hållning; i årsboken 1953 säga det vara Guds avsikt "att landets färgade falla icke-vita återfinna befolkning tillåtes gradvis utvecklas till fullt och ansvarigt deltagande i landets kulturella, ekonomiska och politiska liv"; vidare "konstateras att majoriteten särskilt av afrikanerna ännu ej nått ett kristet och civilisatoriskt utvecklingsstadium, som kan anses berättiga den till omedelbart sammanmiljande med de vita till ett homogent samhälle".

De berörda kyrkorna är också i fråga om sin egen praxis vida liberalare än de reformerta samfunden. Någon fullständig likställighet råder dock inte, även om den i princip godtas. I regel hålls skilda gudstjänster för svarta och vita; ibland är det nödvändigt eller åtminstone försvarligt med tanke på språket, ibland är det en ofrånkomlig eftergift gentemot de vita församlingsbornas krav, ibland är prästmännen själva i viss mån påverkade av den härskande politiska ideologin. I stort sett är helt naturligt toleransen större inom de samfund som huvudsakligen har svarta medlemmar. Det står dock utom diskussion att den katolska kyrkan med konsekvent drivit likställighetstanken och från den synpunkten är den liberalaste i Sydafrika. En viss ovilja framträder i förhållandet mellan de reformerta och de andra samfunden, alldeles särskilt mellan reformerta och katoliker. Kyrkokonferensen i Pretoria, där ledande kyrkomän sammanträdde på reformert inbjudan — katoliker blev dock inte inbjudna — för att diskutera rasfrågan, har uppfattats som ett tecken på utjämning och kanske på mildring av den reformerta ståndpunkten, men det är ännu inte möjligt att bedöma dess verkningar.

Särskilda kristna sekter har i stor omfattning bildats bland de svarta. Deras antal beräknas nu till 1.300; de flesta sekterna har blott något eller några hundratal medlemmar, men totalantalet anslutna uppgår till flera hundratusen. Den svenske missionären och professorn Sundkler, som skrivit standardverket om dessa ofta kuriösa samfund ("Bantu Prophets in South Africa") påpekar hur ofta de förkunnade lärorna speglar rashampen och rasförtrycket. Man tror på en svart Messias, på att de vita inte kommer till himmelen, därför att de haft allt gott på jorden, att de svarta skall härska i evighetstiden, eftersom de vita styrt under jordelivet. Kristendomen vrides så tillbaka till de fattigas och förtryckttas utopi.

Det återstår att diskutera missionen, i Sydafrika mer än kanske någon annanstans maktfaktor och inspirationskälla.

HERBERT TINGSTEN

Radiodirigerade lok i Göteborg

Dieselloken i södra delen av Göteborgs hamn skall inom kort radiodirigeras. Man har redan börjat montera mottagare och sändare på loken. Loken skall dirigeras från vagnexpeditionen. Radioanläggningarnas bestallnos beräknar har man ännu inte avgjort. Radioloken introduceras tills vidare på prov, men om försöken slår väl ut kommer i första hand alla diesellok i hamnen att utrustas med radio och eventuellt bygga systemet ut så att det omfattar även andra växellok i Göteborg. (DN, Göteborg.)

Landsfogde utreder 90 deklarationsfall

Landsfogden i Jönköpings län har av länsstyrelsens skatteavdelning på en gång fått i uppdrag att utreda 90 fall där skattefusk anses föreligga.

46 av inkomsttagarna har undanhållit inkomst av jordbruksfastighet, i de flesta fall skogsinkomster. De undanhållna beloppen uppgår i vissa fall till 10.000 kr., och sammanlagt rör det sig om över 200.000 kr., varav 110.000 kr. kommer på jordbruk, 55.000 på tjänst och 35.000 på rörelse. (DN, Jönköping.)

Brände sin lott, högsta vinsten

En Eskilstunafru, Ann-Margret Gustafsson, har till Sörmländska godtemplarbarnhemmet 1953 anmält att hon är övertygad om att hon inköpt den lott som utföll med högsta vinsten, en Saab-bil, men sedan av misstag bränt upp lottsedeln i samband med utgallring av gamla lotter i en byrålåda.

Såväl fru Gustafsson som hennes make har ett bestämt minne av att numret på deras lottsedel 8787 gav bilvinsten. Ingen har hittills anmält sig som innehavare av denna lottsedel, och förutsatt att ingen gör det före den 15 februari skall en omfattande utredning sättas i gång för att söka bringa klarhet i saken. Den uppbrända lotten köptes den 3 oktober. (DN, Eskilstuna.)

Ni blir lika entusiastisk som Sven Stolpe över den nya vackra upplagan av

Carl Michael Bellman

FREDMANS EPISTLAR

När den kom ut strax före jul betecknade Stolpe den som "hittills vägligaste och vackraste bok". Ingen estetisk njutning kan "tillnärmelsevis jämföras med den Yngve Berg Bellmanupplaga förmedlar... Lille Bror Söderlundhs arrangemang gör för första gången hela denna obeskriviligt tjusande musikaliska värld tillgänglig för en icke fackutbildad allmänhet." *Stolpe i AB*

Nya illustrationer av Yngve Berg: Tolv helsidor i hoppergravyr, tolvika utsnitter.
Nya musikarrangemang av Lille Bror Söderlundh: för piano och sång samt för lute och gitarr.
Två volymer. Textvol. 42:—, inb. 50:—, musikvol. 28:—, inb. 35:—. I halvfr. band, tills. 105:—.

BONNIERS

– ett evenemang som slår an!

Kundernas intresse för jubileumsförsäljningen är enormt — som framgår av denna situationsbild.

Endast 3 dagar kvar
- passa på och gör fyndköp!

MEETHS
Kungsgatan/Sveavägen
Direkt uppgång i Centrumhuset från T-banestationen.

De fria avskrivningarna
1938—1951
Första delen: Industrin
av
Nils Västhagen
Docent, f. f. professorsstd i Handelshögskolan i Stockholm

En undersökning av ca 125 industriföretags avskrivningar.

"Boken bör uppmärksammas inte blott inom näringslivet, utan även av politikerna. Den utmärkande diskussionen om den fria avskrivningsrätten har tack vare Västhagen fått ett säkert och tillförlitligt underlag."
C. E. P. i GHT

"Detta arbete utgör därför ett av de värdefullaste bidragen till reell kännedom om det svenska näringslivet, som på länge publicerats."
Prof. C. Welinder i SDS

10:—
C W K GLEERUP

"Ett sådant slit Du måste ha med Ditt silver!"
"Inte alls — jag använder ju SILVO."

Ge Ert silver långvarig glans och värdefull vård med Silvo.

Silvo
RYTANDE SILVERPUS

Polerar medan det rengör

42.000 ex.
har hittills utgivits av
Gösta Hagelins
böcker om psalmboken
Senast har utkommit:
Så tillkom vår psalmbok

En komplementbok till förra fyra volymer *"Människosöden i psalmboken"*.

Västerb.-Kur.: "En utmärkt bok, ett fynd... En fin gåva till alla, som i psalmboken funnit en skatt med den äkta pärlans oförlikneliga glans."

Skånska Dagbl.: "Fråga är, om inte hans sista arbete *'Så tillkom vår psalmbok'* har priset... En unomdesutligt klar överblick över vad psalmboken rymmer av kristen sång från 17 sekler. För undervisningen är den ovärderlig."

Sv. Skotidsk.: "Nordens bästa psalmhistoria... En framställning som man med iver fördjupar sig i och varav man får mycken behållning. Bör finnas i varje skolbibliotek."

Emil Liedgren i V. L. T.: "Ett verkligt fenomen bland kyrkliga succéförfattare."

Kalmar Läns Tidn.: "Kommer att räknas till klassikerna."

25 ill. 12:—, inb. 16:—
Lindblads

En femma hit... En tia dit... Ja, det är inte så lätt att hålla reda på pengarna och inte heller så lätt att få något över.

Men det går — *och det är nödvändigt.* Man måste vara rustad mot obehagliga överraskningar. Ett *sparskydd* ger trygghet. Genom ett *sparskydd* kan man också bereda sig själv och sina närmaste överraskningar av det angenäma slaget.

Det enkleste sättet är att spara regelbundet. Ett bestämt belopp varje avlöningsdag. Det går fortare än man tror att bygga upp ett *sparskydd*. En tia i veckan — det blir en tusenlapp inom två år. Och så får Du *sparbanksränta.*

Sparbanksrörelsens uppgift är fastställd i lagen. Den är att främja sparsamhet och att göra de insatta penningarna nyttiga genom utlåning.

Skaffa Dig
SPAR-SKYDD
i sparbanken

© Tingstensamlingen Publicerad med tillåtelse av Dagens Nyheter AB.